

BUĞDAY YETİŞTİRİCİLİĞİ

EKİM:

Buğday ekimi bölgemizde genellikle 15 Kasım-15 Aralık tarihleri arasında yapılmalıdır. Ekimde geç kalınmamalıdır. Buğdayda minimum çimlenme sıcaklığı 3-5 °C civarındadır. Buğday mibzerle ve serpme yaparak ekilebilir.

Mibzerle ekimde dekara 22-24 kg. Serpme ekimde 26-28 kg tohum kullanılmalıdır. Ekimden önce tohum ilaçlaması mutlaka yapılmalıdır. 1 m²deki bitki adedi 550-600 arasında olmalıdır. Tohum ekimi derinliği 4-6 cm. arasında olmalıdır.

- Erken Ekim Zamanı 15 EKİM – 15 KASIM arası
- Normal Ekim Zamanı 15 KASIM – 15 ARALIK arası
- Geç Ekim Zamanı 15 ARALIK – 15 OCAK arası

En yüksek verim normal ekim zamanında ekilen buğdaylardan alınmıştır. Geç ekim yapılan yerlerde % 15-31 oranlarında verim düşüşleri yaşanmıştır.

Buğdayların ekim zamanlarına göre tahmini kardeşlenme zamanları;

İlimizde;

Erken ekilen buğdaylar ARALIK ayında,

Normal ekim zamanında ekilen buğdaylar OCAK ayında,

Geç ekilen buğdaylar ise ŞUBAT ayında KARDEŞLENME yaparlar.

Bölgemizde en soğuk geçen kış ayı OCAK ayı olduğu için bu ay buğdayların en iyi oranda kardeş çıkardığı aydır. İyi kardeşlenme de verime olumlu katkıda bulunmaktadır. Erken yada geç ekilen buğdaylarda kardeşlenme oranı düşmekte dolayısı ile verim de azalmaktadır.

- Erken ekilen buğdaylar OCAK – ŞUBAT aylarında sapa kalkarlar. Bu dönemde 0 °C'de soğuktan zarar görürler.
- Oysa normal zamanda ekilen buğdaylar kardeşlenme döneminde olduğu için – 3 °C'deki soğuklardan bile zarar görmezler.
- Erken ekilen buğdaylarda kışın ılık geçmesi halinde hızlı büyüme görülür. Hızlı büyümenin sonucunda yatmalar oluşur ki bu da verimi olumsuz etkiler.
- Hastalık ve zararlılar ilk önce erken ekilen buğdaylarda görülür.
- Erkenci bir buğday çeşidi erken ve sık ekilirse, azotlu gübre fazla uygulanırsa yatmalar görülür. Bu yatmalarda verimi düşürür.

Orta erkenci buğday çeşitleri normal ekim zamanında, tavsiye edilen sıklıkta ekilirse ve azotlu gübre de tekniğe uygun verilirse dekara verimde artışlar olacaktır.

Buğdayın başaklanma döneminde ortaya çıkabilecek hastalık ve zararlılarla yapılacak mücadele, uçak kullanımının olmaması nedeniyle yer aletleriyle yapılması gerekmektedir. Bu dönemde yapılacak mücadele esnasında traktör teker izleri üzerindeki buğdaylar çığneneceğinden tekrar kalkması ve verim alınması imkansız olmasından bu teker izlerine kullanılan tohumlarda gereksiz masraf ortaya çıkarmaktadır.

Bunun için izli ekim yapılması gerekmektedir. Özellikle mibzer ile yapılan ekimlerde mücadele aletinin iş genişliğine göre yer yer traktör tekerliğine denk gelen mibzer gözleri kapatılarak ekim yapılmalıdır.

GÜBRELEME:

Buğdayda dengeli bir gübreleme yapmak için gübre mutlaka toprak tahlilleri neticesine göre

atılmalıdır. Buğdaylara bölgemizde saf madde olarak dekara 6-8 kg. Fosfor, 16-18 kg.N(Azot) kullanılmalıdır. Fosforlu gübrenin tamamı ile ekimle birlikte verilmelidir. Azotlu gübrenin 1/3'ü ekimle birlikte, 1/3'ü kardeşlenme döneminde 1/3'ü sapa kalkma döneminde verilmelidir.

Gübreleme yapmadan önce aşağıdaki konulara dikkat etmemiz çiftçilerimizin ve ülke ekonomimizin yararına olacaktır.

- Toprağımızın tekniğine uygun şekilde tahlilini yaptırmalıyız,
- Kireci düşük asidik yapıdaki topraklarda Kalsiyum Amonyum Nitrat (% 26 CAN)
- pH'sı 7 civarlarında olan topraklarda ise üst gübre olarak ÜRE, % 26 Amonyum Nitrat ya da % 33 Amonyum Nitrat gübresi kullanılmalıdır.
- Taban gübresi olarak 18-46-0 en uygun gübredir. Çünkü bu şekilde buğdayın ihtiyacı olan Fosforun tamamı, Azotun ise 1/3'nü karşılamış oluruz.
- Buğdaylarda üst gübre atıldıktan en az 15 gün yağmur yağmazsa atılan gübrenin en fazla % 26'sını bitkiler alır. Kalan % 74'ü gaz olarak havaya karışır.
- Üst gübre atıldıktan sonra 1-2 gün içinde yağmur yağarsa atılan gübrenin %96'sını bitki alır.
- Buğdaylarda üst gübre olarak kullanılan gübrelerde gaz olarak havaya uçuşma en fazla üre gübresinde, ondan sonra ise % 33 Nitratta ve en az ise % 26 Nitrat gübresinde olur.

YAPRAK GÜBRELERİ

1- Şekline Göre Yaprak Gübreleri:

Sıvı Yaprak Gübreleri

Granüle Yaprak Gübreleri

2- İçerdiği Besin Elementlerine Göre Yaprak Gübreleri:

Yalnız Makro Besin Elementi İçeren Yaprak Gübreleri

AZOT (N) , FOSFOR (P) , POTASYUM (K)

Yalnız Mikro Besin Elementi İçeren Yaprak Gübreleri

DEMİR, ÇİNKO, BOR, BAKIR VS.

Bünyesinde Hem Makro Hemde Mikro Besin Elementlerini içeren Yaprak Gübreleri:

AZOT , FOSFOR , POTASYUM, DEMİR, ÇİNKO, BOR, BAKIR VS.

SULAMA:

Buğday bitkisinin suya ihtiyaç duyduğu ve en fazla su tükettiği dönemleri sapa kalkma, başaklanma başlangıcı ve süt oluşumunda olmak üzere iki kez sulanmalıdır. Ancak suyun pahalı ve kıt olduğu yer ve durumlarda, bir defa sulamaya olanak verilebiliyorsa sulama başaklanma başlangıcında yapılmalıdır. Eğer Buğday ekim mevsiminde çıkış için toprakta yeteri kadar nem yoksa ve mevsim itibariyle kurak geçiyorsa ekimde de sulama yapılmalıdır. Sulamalar toprağın 90 cm.'sinin ıslanması şeklinde yapılmalıdır.

HASTALIK VE ZARARLILAR :

Hastalıklar :

Bölgemizde en çok rastlanan buğday hastalıkları

- Pas hastalıkları (sarı pas,kahverengi pas,kara pas)
- Kök ve boğaz çürüklüğü
- Septoria

- Fusarium
- Sürme
- Rastık

Zararlılar :

Bölgemizde en çok rastlanan buğday zararlıları

- Ekin kurdu (zoprus)
- Süne

HASAT VE HARMAN :

Buğday biçerdöver, tırpan ve orakla hasat edilebilir. Hasat zamanının seçiminde dane dökme, üründe su oranı, makinaların çalışabilme durumu göz önüne alınmalıdır. Biçerdöverle yapılan hasatta danedeki su oranı %13-15 arasında olmalıdır. Buğday tohumu yabancı ot tahıllardan, taş ve topraktan arındırmak için selektörden geçirilmelidir. Ambar olarak kullanılacak yerler rutubet olmayan, kuru, havadar ve aydınlık bir yer olmalıdır. 1 ton ürün için 1,5 m² yer ayrılmalıdır. Depo için en iyi ısı derecesi +4 °C'dir.

VERİM:

Bölgemizde kuru koşullarda buğday verimini etkileyen en önemli faktör yıllık yağışlar ve bunların buğday yetişme süresi içerisindeki dağılışıdır. Genellikle Mart ve Nisan aylarındaki yağışlar o yılki buğday verimini müspet ve menfi yönde etkilemektedir.